

Zvláštní případ princezny Ludmily. „Měli jste se u komunistů přihlásit o dědictví,“ rozhodl soud

Autor: Robert Břešťan

Datum vydání: 20. 9. 2021

Zdroj: www.hlidacipes.org

Na štýrský zámek Hollenegg se Ludmila rozená Lobkowiczová, tehdy čerstvě provdaná za prince Alfréda Gezu z Lichtenštejna, přestěhovala v roce 1932. Do Československa ale jezdila pravidelně ještě po únoru 1948, kdy o veškerý svůj původní majetek definitivně přišla. Historici zabavení tohoto majetku popsali jako „zvláštní případ“. A tento zvláštní případ nyní pokračuje i u českých soudů.

Někdejší rodačka ze středočeských Rožďalovic si nedělala žádné iluze o tom, že komunistický režim v její někdejší vlasti někdy skončí. Ve svém dědictví však pamatovala i na možnost, že se v budoucnu rodina domůže alespoň náhrady škody za zkonfiskovaný majetek. Náhrady se ale za desítky let nedočkala ani ona, a dosud ani její dědicové. Ostatně ani další občané Lichtenštejnska, kteří po válce v Československu o majetek přišli.

Reforma bez náhrady

To také Lichtenštejnsko v aktuální žalobě na český stát, o níž níže bude řeč, označuje za diskriminaci: „Zatímco občané ostatních spojeneckých nebo neutrálních států náhradu za zásah do svých vlastnických práv provedený Československou republikou po roce 1948 prostřednictvím bilaterálních smluv obdrželi, občané Lichtenštejnského knížectví nikoliv.“

Jednotlivé případy konfiskací se od sebe liší, příběh někdejšího majetku (šlo především o půdu na velkostatkách Mělník-Pšovka, Hoštejn u Zábřeha na Moravě a Čížová u Písku o celkovém rozsahu více než 6 500 hektarů) princezny Ludmily je však v mnohém unikátní.

Na rozdíl od vládnoucí větve Lichtenštejnů, kteří se s Českou republikou nyní též o majetek soudí (popsali jsme například ZDE), nebyl Ludmile, která již byla občankou Lichtenštejnského knížectví, majetek zkonfiskován podle Benešových dekretů. Takzvanou národní spolehlivost Lobkowiczů a jejich chování i postoje v době okupace totiž zpochybnit nešlo.

„Princeznu majetek byl zabaven až po komunistickém převratu v únoru 1948. Důvodem pro odklad vyvlastnění byla zřejmě skutečnost, že princezna pocházela z aristokratického rodu, o jehož pročeském cítění nebyly po válce pochybnosti,“ napsala do své publikace komise historiků Česka a Lichtenštejnska, na jejímž ustanovení se dohodly vlády obou zemí.

A tak přišla „revize pozemkové reformy“, samotná konfiskace nastala až po komunistickém puči, v dubnu 1948. Právním jazykem řečeno: „předmětné nemovitosti uzmul stát bez náhrady postupem podle zákona č. 142/1947 Sb. o revizi první pozemkové reformy (revizní zákon)“.

Jsem Lichtenštejn a chci právníka

Současných dědiců po Ludmile z Lichtenštejna je šest, jde o její vnuky, z nichž nejaktivnější jsou ve sporu dva: bratři Alfred a Lukas. Oba žijí a podnikají v rakouském Štýrsku. „Majetek naší babičky byl prokazatelně zabaven už v době, kdy se komunisté v Československu chopili moci. Zajímavé je, že asi nebylo pro komunisty snadné to všechno zařídit a pohlídat, takže třeba příjmy z majetku plynuly rodině ještě asi dalších šest měsíců,“ podotýká princ Alfred.

Ludmila Liechtensteinová-Lobkowiczová zkusila podat 27. dubna 1948 proti konfiskaci rozklad k Ministerstvu zemědělství, to jej 13. července 1948 zamítlo. Například ze zápisu z 2. 8. 1948 v kanceláři Lesního úřadu velkostatku Čížová plyne, že ten den byl místní hospodářský velkostatek převzat za osobní přítomnosti ministra

zemědělství. Povinnost vyplatit náhradu za „převzaté“ nemovitosti sice vyplývala z „revizního záborového a náhradového zákona“, tu ale stát nikdy nesplnil.

V dědickém řízení, které bylo po smrti Ludmily vedeno před rakouským Okresním soudem Deutschlandsberg, i proto československý majetek figuroval jen teoreticky, v podobě možných majetkových nároků na původní nemovitosti, respektive finančního odškodnění.

Možnost, že by se dědicové o majetek ukradený komunisty již před čtvrtstoletím v tehdejším Československu přihlásili, se vzpírá představivosti i tehdejší realitě. Přesto právě to je klíčový argument, proč dnešní Česká republika vrácení majetku odmítá.

„I prakticky vzato si vlastně neumím představit, že by někdo z rodiny v době normalizace v Československu vyrazil přes hranice, začal tam shánět nějakého právníka a hlásit se o svá práva. Už jen to naše jméno bylo zárukou, že by se tomu nikdo nechtěl věnovat,“ je přesvědčen princ Alfred.

Zapomněli u nás dědit

„K tomu, aby se žalobci mohli domáhat určení, že jsou vlastníky předmětných nemovitostí, jejichž původní vlastnice byla Ludmila Prinzessin von und zu Liechtenstein, muselo by nejprve proběhnout pro ně úspěšné soudní řízení, že zůstavitelka byla ke dni smrti vlastníkem předmětných nemovitostí (...). Tak k tomu však předmětné věci nebylo,“ napsala v odůvodnění rozsudku samosoudkyně Pavla Potužníková.

Lichtenštejnští dědicové se až na konci roku 2018 (podle nového občanského zákoníku byl 31. prosinec 2018 posledním termínem, kdy je možné soudně se domáhat nezákonně zabaveného majetku, pozn. red.) rozhodli žalovat stát o panství Hořín na Mělnicku, pozemky v okolí Strakonice, Písku a Ústí nad Orlicí a majetky v katastru obcí Drozdov a Hněvkov.

„Vnímáme to jako zodpovědnost i ve vztahu k potomkům, kteří by se mohli oprávněně ptát, proč jsme nic nepodnikli ve vztahu k majetku našich předků,“ říká princ Lukas. V prvním kole, u Obvodního soudu ve Strakonici s žalobou Lichtenštejnův neuspěli, proti verdiktu se ale odvolali.

„Soudkyně ve Strakonici žádala po zástupcích státu takzvaný nabývací titul, ale bez úspěchu. Přesto nakonec žalobu odmítla a odůvodnila to tím, že v Československu neproběhlo dědické řízení. Podotýkám, že Ludmila zemřela v roce 1974 v době tuhé komunistické „normalizace“, což jakékoli kroky dědiců na zdejších území znemožňovalo,“ říká mediální zástupce Lichtenštejnů Michal Růžička, který na konci letošního května soudní jednání na místě sledoval.

Žalovanou stranou je Česká republika zastoupená Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM) a státní podnik Lesy ČR. Stát trvá na tom, že žalobci nedoložili svůj nárok.

„Jedná se o neukončený spor, proto k němu nemůžeme sdělovat detailní informace. Argumentů ÚZSVM je více, například skutečnost, že paní Ludmila Liechtensteinová nebyla k datu úmrtí vlastníkem nárokovaných nemovitostí a nebylo doloženo pozůstalostní řízení ohledně těchto nemovitostí. Další argumenty spočívají např. v tom, že i podle Ústavního soudu žalobou na určení vlastnictví nelze obcházet restituční zákonodárství,“ říká za ÚZSVM mluvčí Michaela Tesařová.

Promlčeno dle zákona z roku 1811

Stát argumentuje i tím, že „nemovité věci jsou drženy státem více jak 65 let a po tuto dobu o ně pečuje“ a i nárok na zaplacení finanční náhrady je prý promlčený.

Pohled do odůvodnění rozsudku ukazuje, že tyto hlavní argumenty – jak promlčení nároku, tak fakt, že nárok dědiců nebyl doložen dědickým řízením v tehdejší Československu – u soudu převážily, byť soudkyně označila za nesporné, že československý stát nemovitosti odňal v dubnu 1948.

„Třicetiletá promlčecí lhůta začala běžet 1. května 1948 a uplynula dnem 30. dubna 1978. Jelikož žalovaná strana namítla toto promlčení, soud k němu přihlédl s tím, že žalobci jako právní nástupci nemají po uplynutí této promlčecí lhůty nárok na vyplacení náhrady za odebrané nemovitosti,“ rozhodla soudkyně a odkázala se na tehdy platný obecný občanský zákoník (respektive císařský patent) z roku 1811.

Její verdiktem věc ale nekončí, dědicové princezny Ludmily již podali odvolání. „Nikdy jsme neočekávali, že by se náš spor podařilo vyřešit hned u první instance. Je nám jasné, že to bude trvat dlouho,“ říká princ Lukas. „Ale pustili jsme se do toho a jednou se snad finálního rozhodnutí dočkáme.“